

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 5, 2014 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 658+655.41(075.8)

Я. В. Котляревський,

к. е. н., доцент, директор інституту післядипломної освіти Академії фінансового управління Міністерства фінансів України

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ ЧЕРЕЗ УЗГОДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ В СИСТЕМІ КНИГОВИДАННЯ

Y. V. Kotlyarevsky,

candidate of economic sciences, associate Professor, Director of the Postgraduate Institute of the Academy of Finance Directorate of the Ministry of Finance of Ukraine

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF SOFTWARE PUBLISHING AND PRINTING INDUSTRY THROUGH COORDINATION OF ECONOMIC INTERESTS IN PUBLISHING

В статті обґрунтовано можливість забезпечення розвитку видавничо-поліграфічної галузі, як складної системи, в умовах формування інформаційного суспільства через узгодження та досягнення балансу інтересів між складовими системи, тобто автором, видавництвом, поліграфічним підприємством, книжковою торгівлею, підприємством, яке спеціалізується на виготовлення електронних книг, читачем та державою; визначено сукупність базових суперечностей, які не лише перешкоджають досягненню інтересів, але й спричиняють виникнення загроз для розвитку кожної складової та системи загалом; обґрунтовано доцільність активного застосування державною економічних важелів, які повинні відповідати сучасній практиці розвинутих країн світу, враховувати поточний стан вітчизняної видавничо-поліграфічної галузі та її завдання і роль в інформаційному суспільстві.

In the article the possibility of the development of publishing and printing industry, as a complex system in the emerging information society through coordination and achieve a balance of interests between the components of the system, author, publishers, printing houses, book trade, an enterprise which specializes in production of electronic books reader and the state; defined set of basic contradictions that not only impede the achievement of interests, but also give rise to threats to the development of each component and the system as a whole; expediency of the active application state economic levers that must match the modern practice of developed countries to consider the current state of the domestic publishing and printing industry and its mission and role in the information society.

Ключові слова: *видавничо-поліграфічна галузь, книговидання, друкована продукція, економічні інтереси, загрози.*

Keywords: *publishing and printing industry, publishing, print, economic interests, threats.*

Постановка проблеми. Формування інформаційного суспільства суттєво впливає на всі аспекти господарської діяльності підприємницьких структур, виводячи на перший план стратегічно важливі завдання щодо зростання інтелектуального потенціалу як кожної окремої особистості, так і розвитку наукоємного сектора економіки та удосконалення на базі активного застосування новітніх інформаційних технологій функціонування базових галузей народного господарства. Зміна принципів діяльності суттєво впливає не лише на загальні засади господарської діяльності, але і на можливість реалізації економічних інтересів будь-якої соціально-економічної системи, що безпосередньо визначає можливість забезпечення безпечних умов розвитку. В цьому контексті, розвиток видавничо-поліграфічної галузі (ВПГ) як складної системи, яка вєдино поєднує в межах одного процесу функціонування різні за своїм змістом та технологією елементи, значною мірою залежить від можливості врахування та узгодження інтересів кожної складової. Складність досягнення компромісу між економічними інтересами в межах робочого середовища книговидання, яке традиційно вважається основним видом діяльності для складових ВПГ, визначається, перш за все, подекуди полярними потребами окремих складових, які, окрім іншого, в умовах формування інформаційного середовища зазнали певних змін, що також потребує врахування, оскільки суттєво впливає на загальний баланс та можливість забезпечення безпечних умов розвитку [2, с. 125; 3, с. 52-68; 4, с. 95-96].

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженням сталого розвитку вітчизняної видавничо-поліграфічної галузі займалися та займаються відомі вчені та науковці: Л. Воротіна, О. Гузела, Б. Дурняк, В. Мартинів, Р. Машгаліор, О. Мельников, Т. Олянишен, С. Палига, Н. Передерієнко, І. Піх, Г. Пушак, Я. Пушак, М. Сенченко, В. Сеньківський, З. Холод Л. Швайка, А. Штангрет та ін.

Метою статті є визначення сутності, характеристика взаємодії та протиріччя у реалізації економічних інтересів між складовими робочого середовища книговидання як основи для розвитку ВПГ в Україні.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж викласти власні міркування та розроблені методологічні засади забезпечення умов розвитку ВПГ через узгодження інтересів між складовими елементами робочого середовища книговидання, проаналізуємо результати напрацювань інших науковців. Так, Л. Швайка доводить, що перетинання сфер інтересів держави, підприємців і споживачів формує зони сприяння підприємницьким проектам і забезпечує баланс інтересів. Взаємодія основних носіїв економічних інтересів у сфері видавничого підприємництва показано на рис. 1. [6, с. 257-264].

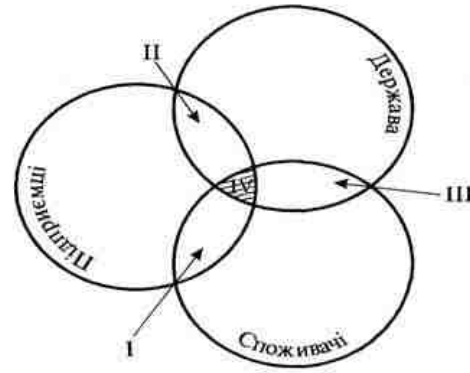

Рис. 1. Взаємодія економічних інтересів у видавничому підприємстві

Економічні інтереси споживачів і суб'єктів видавничого підприємства співпадають (I) за умови забезпечення високої якості видавничої продукції, оптимізації ціни, широкого асортименту й коротких термінів випуску продукції.

Інтереси держави й підприємницьких структур (II) реалізуються через механізм державних замовлень, податкових вилучень, кредитів, субсидій, системи пільг, благодійності, широкого асортименту продукції, стабільних умов ефективного господарювання.

Баланс інтересів споживачів і держави (III) досягається за наявності можливостей безоплатного доступу до видавничої продукції, фінансових можливостей самостійного придбання літератури, достатнього асортименту видавничої продукції.

Повне співпадіння економічних інтересів (зона IV) досягається в результаті сукупної дії всіх механізмів ринкового саморегулювання та ефективного державного регулювання галузі та підприємництва [6, с. 257-264].

Загалом, ми погоджуємось із Л. Швайкою, але, водночас, беручи за основу власну модель ВПГ в умовах інформаційного суспільства (рис. 2), вважаємо за необхідне визначення та узгодження економічних інтересів не лише стосовно держави, споживачів, видавничого підприємства, але усіх інших елементів ВПГ. На нашу думку, лише у випадку комплексного підходу, який передбачає врахування інтересів усіх елементів процесу книговидавництва є можливим формування умов розвитку ВПГ і на цій основі гарантування інформаційної безпеки нашої країни.

У відповідності до методологічних засад гарантування безпечних умов розвитку [7, с. 25-26; 8, с. 77-78], зокрема встановленому взаємозв'язку між категоріями «розвиток» та «безпека» через поняття «потреба», «інтерес», «суперечності» та «загроза», нами визначена взаємозалежність між економічними інтересами окремих елементів процесу книговидавництва (рис. 3).

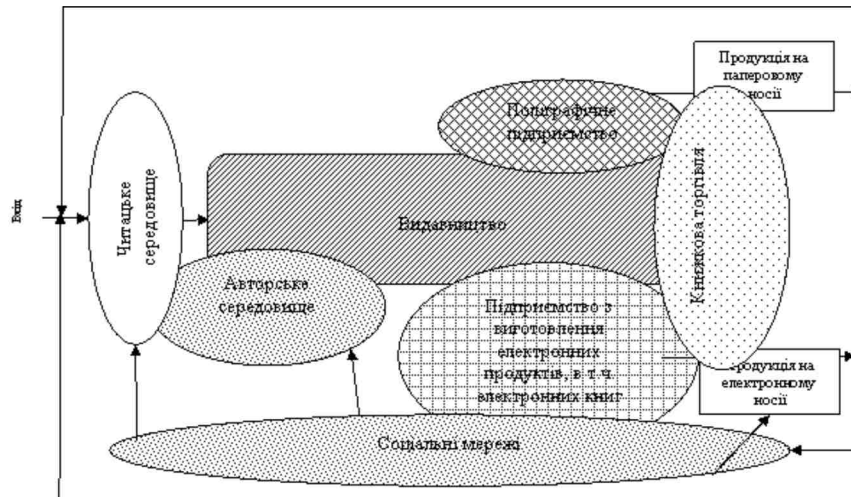

Рис. 2. Модель видавничо-поліграфічної галузі в умовах інформаційного суспільства

У відповідності до сформованої схеми, кожен із елементів маючи потребу, сформовану у відповідності до ролі і завдань його існування в межах робочого середовища книговидавництва, реалізує її через сукупність пріоритетних інтересів.

Окремо потрібно зробити застереження, що нами визначено лише ключові інтереси та залишено поза увагою дотичні, які є менш важливі або ж стосуються не процесу книговидавництва, а виготовлення інших видів друкарської продукції. Попри це наявність в елементів системи ВПГ інтересів, які частково, або ж повністю суперечать одне одному, спричиняють виникнення суперечностей [1, с. 52-54; 4, с. 98; 5, с. 68; 9, с. 73], а ті, у свою чергу, можуть призвести до появи та реалізації загроз, що будуть мати відношення до усіх складових. Для доведення викладених вище міркувань, нами була визначена сукупність найбільш явних суперечностей, які характерні для вітчизняного книговидавництва (табл. 1).

Наявність значної кількості суперечностей між елементами системи не лише унеможливає досягнення економічних інтересів окремими з них, але, на наше переконання, спричиняє виникнення загроз, які негативно впливають як на розвиток ВПГ в загальному, так і на кожній складовій зокрема (рис. 4).

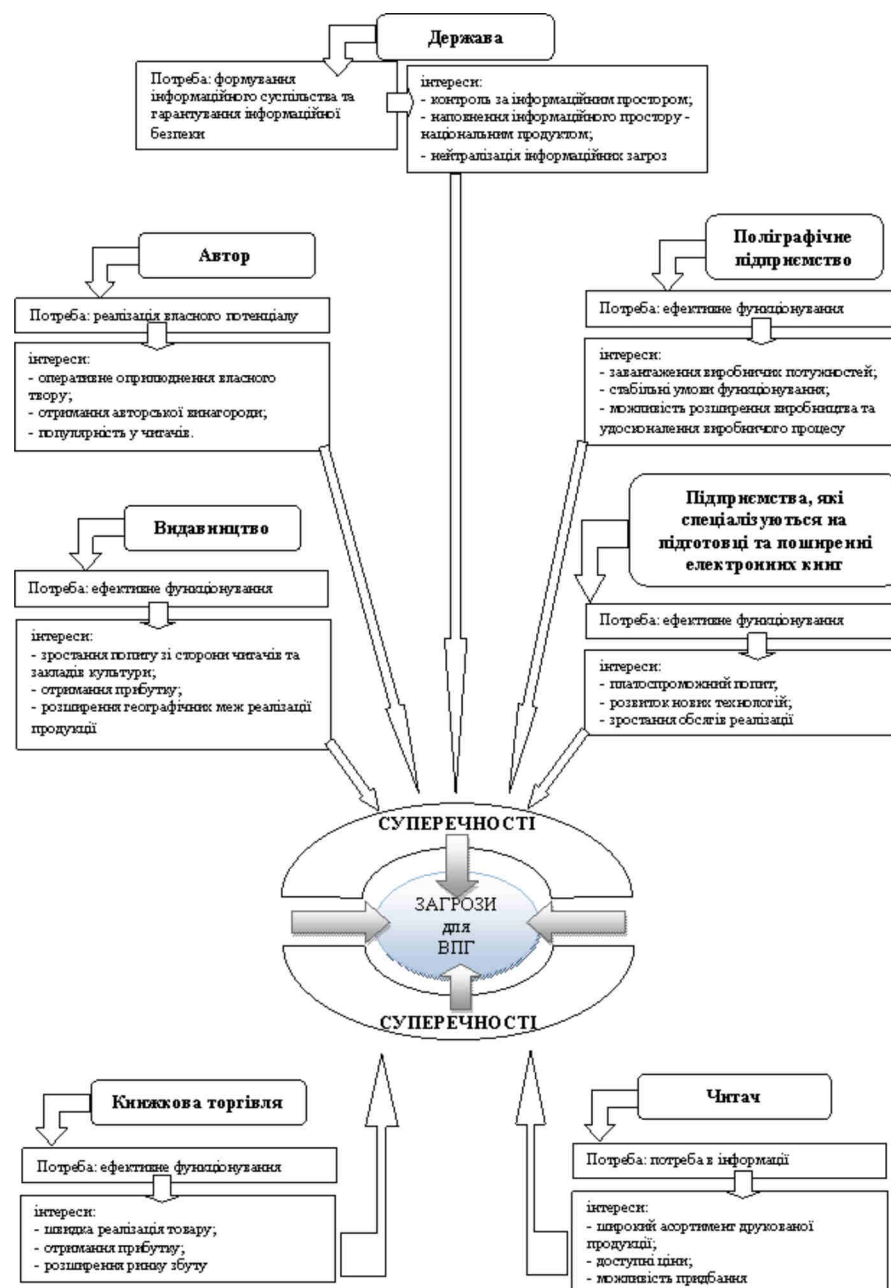

Рис. 3. Взаємодія економічних інтересів в системі книговидання

Таблиця 1. Суперечності в системі ВПГ

Елементи системи ВПГ	Зміст суперечностей
між автором, видавництвом, поліграфічним підприємством та книжковою торгівлею	полягає у намаганні кожного елемента самостійно здійснювати бізнес та обмежити вплив інших учасників процесу. Так, автори самостійно організують редагування та підготовку видання, друк та їх розповсюдження. Видавництва відкривають книжкові магазини. Книжкова торгівля розширює асортимент за рахунок реалізації невиданих продукції, створюють копіювальні центри для надання поліграфічних послуг. Поліграфічні підприємства поєднують видавничу та посередницьку діяльність
між видавництвами, поліграфічними підприємствами та підприємствами, які спеціалізуються на підготовці електронних книг	пропонуючи друковану продукцію на паперовому та електронному носіях конкурують між собою за платоспроможного покупця
між видавництвом та читачем	полягає у намаганні видавництва при незначних тиражах за рахунок збільшення ціни отримати прибуток, а читача – придбати якісне видання за прийнятну для нього ціну
між державою та видавництвом	державою з метою забезпечення інформаційної безпеки зацікавлена у формуванні та контролі за інформаційним простором, а для видавництва, основна частина яких є приватної форми власності, пріоритетним є висока ефективність господарської діяльності. Держава не має достатньо вагомих важелів впливу, які б не суперечили принципам ринкової економіки, а ті, які застосовувались в умовах планової – мають низьку ефективність та не дозволяють досягти інтересів

між державою і автором	низька купівельна спроможність вітчизняного покупця, яка унеможливило масове тиражування авторського твору та реалізацію його потенціалу спричиняє переорієнтацію на іноземні ринки. Державна підтримка проєктів, які визначаються як «соціально важливі» не викликають інтерес у читача та не сприяє реалізації його потреби в інформації
між державою та читачем	полягає в недостатній купівельній спроможності населення та обмеженнях у фінансуванні закупок закладів культури (бібліотек), що розбалансовує канали доступу до інформації
між видавництвом та книжковою торгівлею	торгова націнка торговельної мережі на порядок вища від рівня рентабельності видавництва та така, що обмежує можливості читача у придбанні книжкової торгівлі

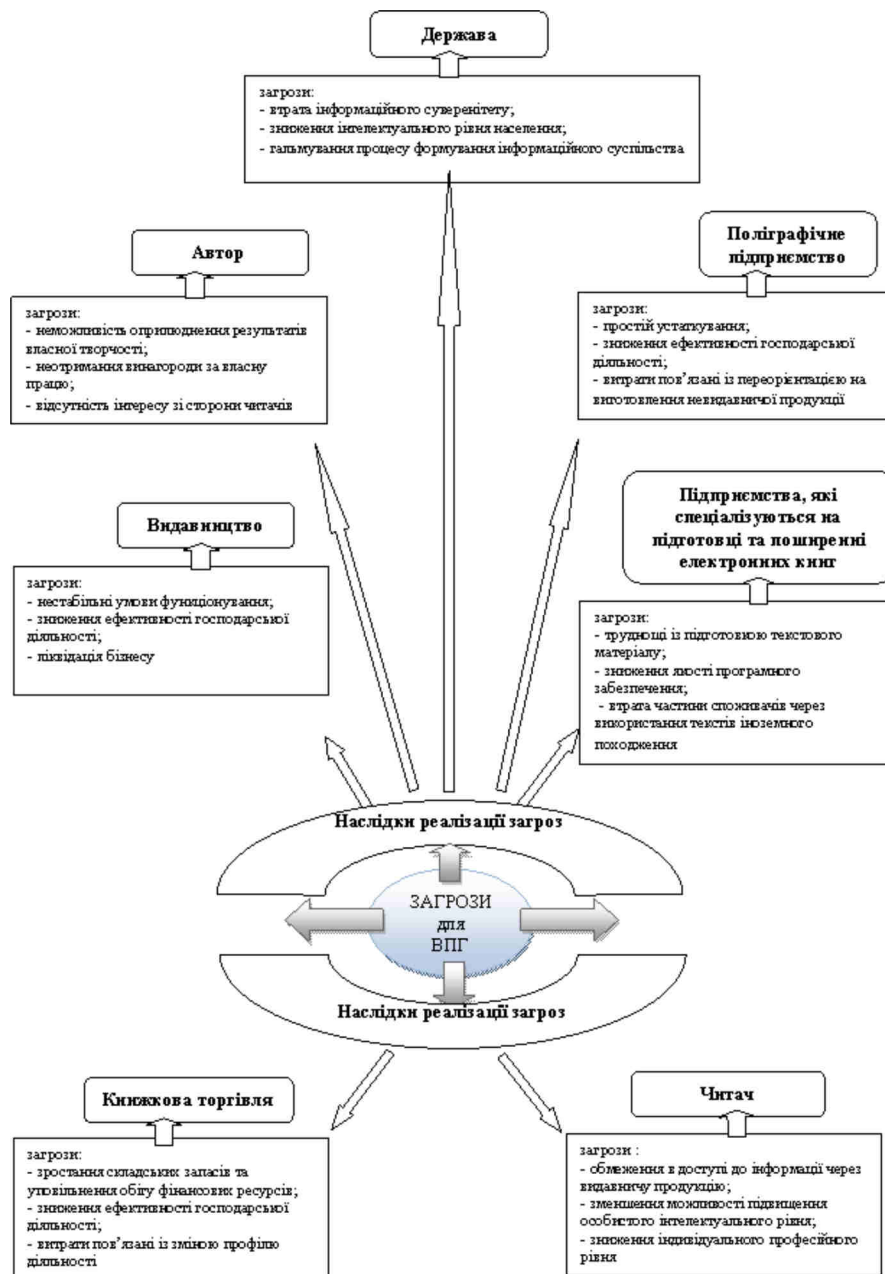

Рис. 4. Можливі наслідки реалізації загроз для ВПГ в системі книговидання

На нашу думку, недопущення реалізації більшості із визначених загроз, які не лише негативно вплинуть на сам процес книговидання в Україні, але і призведуть до суттєвого зниження рівня інформаційної безпеки нашої країни, можливе лише у випадку активного застосування державою економічних важелів, які би відповідали сучасній практиці розвинутих країн світу, враховували поточний стан вітчизняної ВПГ та її завдання і роль в інформаційному суспільстві (рис. 5).

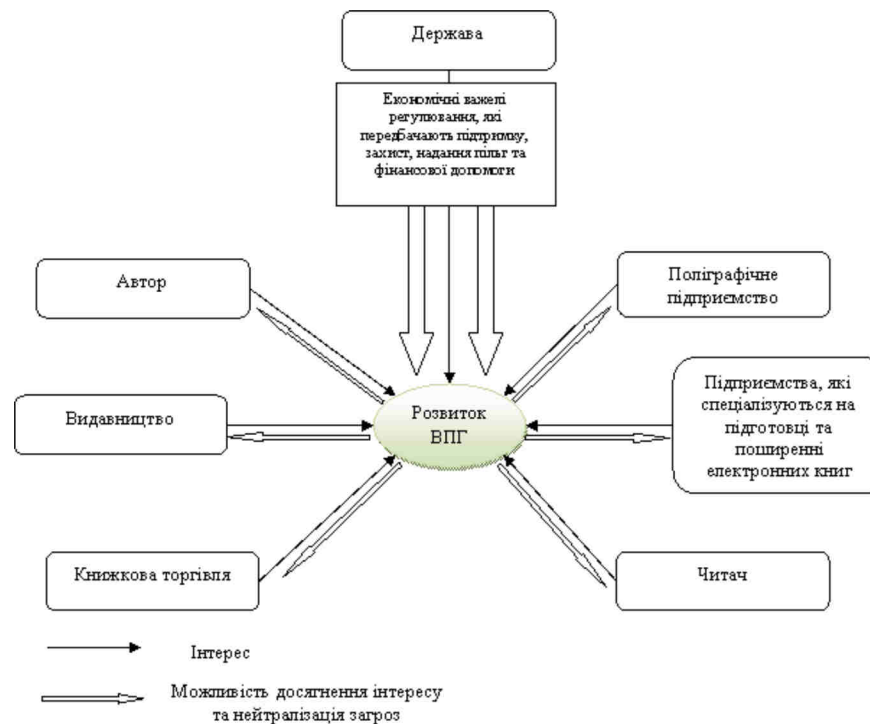

Рис. 5. Процес регулювання розвитку ВПГ через реалізацію державою економічних важелів впливу на усі елементи системи книговидавництва

Висновки. Як підсумок проведеного дослідження доцільно ще раз підкреслити, що лише у випадку узгодження інтересів кожного елемента ВПГ можуть бути забезпечено безпечні умови для її розвитку та, відповідно, реалізовано державні інтереси щодо гарантування інформаційної безпеки.

Література:

1. Дурняк Б. В. Видавнича справа та поліграфічна діяльність в Україні : моногр. / Б. В. Дурняк, А. М. Штангрет, О. В. Мельников, Я. М. Угрин. — Львів : Укр. акад. друкарства, 2009. — 150 с.
2. Котляревський Я. В. Деякі аспекти оцінки конкурентоспроможності видавничо-поліграфічних підприємств / Я. В. Котляревський, О. В. Мельников // Технол. і техн. друкарства. — 2009. — № 3 (25). — С. 124–131.
3. Котляревський Я. В. Організаційно-економічний механізм розвитку видавничо-поліграфічної галузі в процесі гарантування інформаційної безпеки України : моногр. / Я. В. Котляревський, А. М. Штангрет, О. В. Мельников. — Львів : Укр. акад. друкарства, 2012. — 214 с.
4. Котляревський Я. В. Перспективи інноваційних процесів у видавничо-поліграфічній галузі / Я. В. Котляревський, О. В. Мельников, Н. І. Передерієнко // Наук. зап. (Укр. акад. друкарства). — 2009. — Вип. 1 (15). — С. 93–102.
5. Котляревський Я. В. Розвиток вітчизняної поліграфії у контексті техніко-економічних укладів / Я. В. Котляревський, О. В. Мельников // Наук. зап. (Укр. акад. друкарства). — 2011. — Вип. 1 (34). — С. 63–70.
6. Швайка Л. А. Розвиток і регулювання видавничого підприємництва : моногр. / Л. А. Швайка. — Львів: УАД, 2005. — 432 с.
7. Штангрет А. М. Загроза як ключовий елемент системи безпеки / А. М. Штангрет, Я. В. Котляревський // Вісник (Львів. ін-т екон. і туризму). — 2010. — № 5. — С. 20–27.
8. Штангрет А. М. Сутність поняття «безпека» та взаємопов'язаних з нею категорій / А. М. Штангрет, Я. В. Котляревський // Наук. зап. (Укр. акад. друкарства). — 2010. — № 2 (18). — С. 75–83.
9. Durnyk B. Rynek poligraficzny Ukrainy / B. Durnyk, A. Shtangret, A. Melnikov // Poligrafika. — 2006. — №10. — P. 72–74.

References.

1. Durniak, B. V. Shtanhret, A. M. Melnikov, A. V. and Uhryn, Ya. M. (2009), *Vydavnycha sprava ta polihrafichna diial'nist' v Ukraini* [Publishing and polygraphy business in Ukraine], Ukr. akad. drukarstva, L'viv, Ukraine.
2. Kotlyarevskyy, Ya. V. and Melnikov, A. V. (2009), “Deiaki aspekty otsinky konkurentospromozhnosti vydavnycho-polihrafichnykh pidpriemstv”, *Tekhnol. i tekhn. drukarstva*, vol. 3 (25), pp. 124–131.
3. Kotlyarevskyy, Ya. V. Shtanhret, A. M. and Melnikov, A. V. (2012), *Orhanizatsijno-ekonomichnyj mekhanizm rozvytku vydavnycho-polihrafichnoi haluzi v protsesi harantuvannia informatsijnoi bezpeky Ukrainy* [Organizationally economic mechanism of development of publishing and polygraphy business in the process of avouching for informative safety of Ukraine], Ukr. akad. drukarstva, L'viv, Ukraine.
4. Kotlyarevskyy, Ya. V. Melnikov, A. V. and Perederiienko N. I. (2009), “Perspektyvy innovatsijnykh protsesiv u vydavnycho-polihrafichnij haluzi”, *Nauk. zap. (Ukr. akad. drukarstva)*, vol. 1 (15), pp. 93–102.
5. Kotlyarevskyy, Ya. V. and Melnikov, A. V. (2011), “Rozvytok vitchyznianoj polihrafii u konteksti tekhniko-ekonomichnykh ukladiv”, *Nauk. zap. (Ukr. akad. drukarstva)*, vol. 1 (34), pp. 63–70.
6. Shvajka, L. A. (2005), *Rozvytok i rehuliuвання vydavnychoho pidpriemnystva* [Development and adjusting of publishing business], Ukr. akad. drukarstva, L'viv, Ukraine.
7. Shtanhret, A. M. and Kotlyarevskyy, Ya. V. (2010), “Zahroza iak kliuchovij element systemy bezpeky”, *Visnyk (L'viv. in-t ekon. i turizmu)*, no. 5, pp. 20–27.
8. Shtanhret, A. M. and Kotlyarevskyy, Ya. V. (2010), “Sutnist' poniattia «bezpeka» ta vzaiempov'iazanykh z neiu katehorij”, *Nauk. zap. (Ukr. akad. drukarstva)*, vol. 2 (18), pp. 75–83.
9. Durnyk, B., Shtangret, A. and Melnikov A. (2006), “Rynek poligraficzny Ukrainy”, *Poligrafika*, no. 10, pp. 72–74.

Стаття надійшла до редакції 22.05.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"